

[Formanden.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 15. marts, kl. 9³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om almindelig arbejderbeskyttelse. (Beskyttelse mod ioniserende stråling, velfærdsforanstaltninger for arbejdere uden fast arbejdssted, natarbejde i bagerier samt unge menneskers natarbejde).

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om arbejderbeskyttelse inden for handels- og kontorvirksomhed. (Beskyttelse mod ioniserende stråling).

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om arbejderbeskyttelse inden for landbrug, skovbrug og gartneri. (Beskyttelse mod ioniserende stråling).

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1962-63.

Mødet hævet kl. 14⁵⁵.

71. møde.

Torsdag den 15. marts kl. 9³⁰.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om landbrugsejendomme og forslag til lov om ændringer i vandløbsloven.

Udvalget angående forslag til lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Vivike har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren meddele noget om arbejdet i naturfredningskommissionen?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Landbrugsministeren (Skytte): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring i lov om landbrugsejendomme.*

Forslaget er et resultat af overvejelserne i den landbokommission, som landbrugsministeriet nedsatte den 24. februar 1960, og som under 15. februar 1962 har afgivet sin første betænkning.

Landbokommissionens undersøgelser og drøftelser har i første række taget sigte på at søge tilvejebragt klarhed over, hvorvidt den især i de senere år stedfundne produktionstekniske udvikling inden for landbruget har medført sådanne forskydninger i produktionsforholdene, at ændringer i landbrugets struktur og i den bestående jordlovgivning er påkrævet.

I relation til lov om landbrugsejendomme har kommissionen indgående drøftet bl. a. tilsynet med overholdelse af lovens bestemmelser, de frie jorders stilling, hovedparcellers mindstestørrelse, jordboniteringen,

[Landbrugsministeren.]

de mest hensigtsmæssige størrelser af landbrugsejendomme og bestemmelserne om nedlægning og sammenlægning af landbrugsejendomme. Der har imidlertid været enighed om, at flere af de omhandlede spørgsmål bør løses i sammenhæng, og at overvejelserne for disse spørgsmåls vedkommende ikke endnu kan afsluttes. Man har derfor besluttet alene at samle sig om spørgsmålene om nedlægning og sammenlægning af de for små landbrugsejendomme, hovedparcellers mindstestørrelse ved udstykning og indførelsen af et nyt boniterings-system.

Det foreliggende lovforslag tager navnlig sigte på disse tre spørgsmål, og det er udarbejdet efter retningslinjer, som et stort flertal af kommissionens medlemmer har kunnet slutte sig til. Ingen kan imidlertid i dag vide noget om, hvorledes situationen vil være ud i en uvis fremtid, og man har derfor i kommissionen udført sit arbejde ud fra det grundsynspunkt, at loven skal optages til revision om 5 år.

Der er i så at sige alle kredse almindelig enighed om, at et stort antal landbrugsejendomme er for små til under nutidens forhold med den stærke mekanisering og rationalisering, der er sket efter krigen, at kunne give deres indehavere fuld beskæftigelse og et rimeligt udbytte.

Af de ca. 196 000 landbrugsejendomme, som vi har i dag, er ikke mindre end ca. 37 000 eller 18,9 pct. under 5 ha, medens ca. 54 000 eller 27,8 pct. er mellem 5 og 10 ha. Over de sidste 25 år er der sket en nedgang i antallet af de helt små brug under 5 ha på ca. 18 000. Der er altså en tydelig tendens i retning af, at antallet af disse små brug reduceres, og det er nødvendigt, at de regler, der efter den gældende lov i nogen grad lægger hindring i vejen for en frivillig udvikling henimod noget større brugsstørrelser, fjernes. I overensstemmelse hermed foreslås i § 25, stk. 1, at der gives adgang til nedlægning af landbrugsejendomme under 5 ha af bedste jord svarende til ca. 7 ha af middelgod jord, men på betingelse af, at disse mindre ejendommers jorder anvendes som tillægsjord for andre mindre landbrugsejendomme, når beliggenhedsforholdene gør dette muligt. Grænsen for disse sammenlægninger er sat ved 12 ha af bedste jord

svarende til ca. 17 ha af middelgod jord. Som eneste begrænsning for sammenlægning er kun foreslået en bestemmelse om, at sammenlægning skal kunne nægtes, såfremt landbrugsministeriet finder, at ejendommene ikke er bekvemt beliggende for samlet drift.

Da der har været betænkelighed ved disse grænser for sammenlægning, idet man fra visse sider har anset dem for at være for snævre, er i § 25, stk. 2, foreslået, at ejendomme under 5 ha god jord svarende til ca. 7 ha middelgod jord også kan nedlægges, selv om de anvendes til supplerende af ejendomme, der ved supplerende bringes op på ca. 15 ha af bedste jord svarende til 20 ha middelgod jord, og det er meningen, at sådan tilladelse skal gives, når ikke særlige forhold taler derimod.

Ved fastsættelsen af disse grænser for sammenlægning er ikke taget stilling til, hvad der må anses for den mest hensigtsmæssige brugsstørrelse. Meningerne er herom meget delte. Men ved forslaget er alene åbnet mulighed for, at jorder til små ejendomme anvendes som tillægsjord til andre mindre ejendomme, således at der skabes en bedriftsstørrelse, der er mere velegnet under nutidens forhold. De små ejendomme skal således ikke forenes med de større ejendomme. Det er også min opfattelse, at sammenlægningerne, der helt skal foregå på frivillighedens grundlag og efter ejernes eget ønske, ikke vil ske omgående, men bliver en proces, der kommer til at strække sig over en årrække. Det er desuden en selvfølge, at statens jordlovsudvalg i samme omfang som hidtil vil søge at skaffe tillægsjord fra større ejendomme til de for små brug.

Foruden at foreslå sammenlægninger af mindre landbrugsejendomme har man i kommissionen ment, at der i det hele taget gennem udformning af landbrugslovens bestemmelser bør åbnes mulighed for en friere bevægelighed med hensyn til arealomlægninger mellem landbrugsejendomme, og lovforslagets § 25, stk. 3, tager sigte på sådanne arealomlægninger. Hvor disse omlægninger eventuelt medfører nedlægning af større ejendomme, må nedlægningerne imidlertid gøres afhængige af myndighedernes godkendelse, og det må i disse tilfælde tillige være en forudsætning for tilladelsen, at et

[Landbrugsministeren.]

behov for tillægsjord til mindre ejendomme på stedet eller eventuelle jordfordelings-spørgsmål søges løst i forbindelse med nedlægningen — eventuelt således, at der med statens jordlovsudvalg træffes aftale om overtagelse af jord til disse formål til den på egnen gældende handelspris. Endvidere må det være en forudsætning, at ejendomme, der suppleres, ikke bringes op over den størrelse, der er angivet i landbrugslovens § 24. Efter bestemmelserne i § 24, som ikke nu ændres, kan en ejendom med et grundbeløb på over 65 000 kr. som regel ikke forøges med anden jord, og en ejendom under denne størrelse kan som regel kun forøges med jord indtil denne grænse. Det kan herved bemærkes, at af det samlede antal landbrugsejendomme har kun ca. 4 pct. et grundbeløb over 65 000 kr.

Der findes i § 27, stk. 3, i den nugældende landbrugslov bestemmelser om, at der kan meddeles tilladelse til, at en landbrugsejendom nedlægges, imod at der af jorder tilhørende samme ejer enten oprettes en ny ejendom eller afgives areal til supplerer af mindre ejendomme til en af statens jordlovsudvalg godkendt pris eller stilles areal til rådighed for jordfonden, som regel til en pris svarende til arealets grundværdi. Disse bestemmelser foreslås at udgå, idet disse tilfælde vil kunne behandles efter de lempeligere bestemmelser i forslaget § 25, stk. 3.

Ved den i § 27, stk. 3, foreslåede bestemmelse tilsigtes at give landbrugsministeriet en noget udvidet adgang til at meddele tilladelse til nedlægning af landbrugsejendomme, der erhverves med henblik på anvendelse til andet formål, f. eks. byggeri og industriel virksomhed. Bestemmelsen er dog i alt væsentligt i overensstemmelse med den dispensationspraksis, som det har været nødvendigt for landbrugsministeriet at følge i de senere år med den stærke udvikling inden for boligbyggeri og industrielt byggeri.

Jeg skal endelig knytte nogle få bemærkninger til de foreslåede ændringer af lovens § 19 og indførelsen af et nyt system for takstansættelse ved jordbonitering.

En hovedparcels mindstestørrelse er et udtryk for, hvor stort et jordtilliggende en landbrugsejendom skal beholde i tilfælde af udstykning. Udstykning af en ejendom, der allerede er under denne størrelse, eller af en

ejendom, som ved udstykning nedbringes under denne størrelse, kan kun tillades, når lovens betingelser for at dispensere fra kravet om hovedparcellens mindstestørrelse er opfyldt.

Efter den gældende lov er landbrugsejendomme delt i 4 klasser efter forholdet mellem areal og hartkorn, og for hver klasse er der efter areal og enten hartkorn eller areal i boniteret mål fastsat en mindstestørrelse for hovedparceller. Der skal f. eks. ved udstykning af en landbrugsejendom af bedste jord forblive en hovedparcel tilbage på 7 ha og 2 tdr. hartkorn eller 6 ha bon. mål. Ved revisionen af landbrugsloven i 1949 anså man det for ønskeligt at forøge disse hovedparcellers størrelse, og man indførte for større ejendomme et procenttillæg, der i dag gælder for ejendomme, hvis grundbeløb overstiger 32 000 kr. Disse størrelser for hovedparceller hviler altså på det nu ganske forældede hartkorn og på et ret indiviklet system med procenttillæg. De foreslås derfor afløst af en udstykningsgrænse, der baseres på jordernes produktionsevne. Ved fastsættelsen af disse grænser har man støttet sig til det arbejde, der er udført af den i 1949 af landbrugsministeriet nedsatte kommission, der havde til opgave at udarbejde vejledende regler for jordboniteringer og at forestå arbejdet med ansættelse af prøvetakster i hver af landets kommuner. På grundlag af teoretiske overvejelser og praktiske undersøgelser har jordboniteringskommissionen udarbejdet en boniteringstabel med en takstskala fra 0 til 100, og efter denne tabel er ansat prøvetakster i en stor del af landets kommuner, og hvor det endnu ikke er sket, kan prøvetakster med kort varsel ansættes.

De nu foreslåede mindstestørrelser for hovedparceller betyder, at mindstestørrelsen af hovedparceller forøges til ca. det dobbelte af de nuværende, idet der er almindelig enighed om, at de nugældende hovedparceller ikke er tilstrækkelig store til at beskytte gårde af passende størrelse mod for stærk udstykning. Samtidig foreslås, at det i 1949 indførte procenttillæg skal bortfalde.

De foreslåede ændringer til landbrugsloven kunne gøre det naturligt med det samme at pudse statshusmandsloven af på forskellige punkter. For imidlertid ikke på dette sene tidspunkt af samlingen at be-

[Landbrugsministeren.]

byrde folketinget med flere lovforslag end allerhøjest nødvendigt, og da de påkrævede ændringer ikke har aktualitet lige med det samme, har jeg besluttet at stille et sådant forslag i bero.

Om landbokommissionen kan jeg i øvrigt oplyse, at kommissionens arbejde fortsættes. Ud over de spørgsmål, som det nu fremsatte lovforslag drejer sig om, har kommissionen været inde på en række andre spørgsmål, der vedrører den nugældende lovgivning om landbrugets struktur. Nævnes kan således de frie jorders stilling, forpagtningsforholdene og spørgsmålene om samdrift af landbrugsejendomme og landbrugsforpligtelsens omfang. Disse og andre spørgsmål vil blive taget op i en forestående møderække i kommissionen. Ligeledes er det tanken i kommissionen at optage en gennemgang og overvejelse af landbrugets finansieringsforhold, herunder statens udlånsvirksomhed. Det er så kommissionens mening at afgive betænkninger, efterhånden som arbejdet på de forskellige områder afsluttes.

Med disse bemærkninger og idet jeg i øvrigt henviser til landbokommissionens betænkning og bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale dette til det høje folketinges hurtige og velvillige behandling.

Jeg har endvidere den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer i vandløbsloven*.

I 1947-48 og 1948-49 havde jeg den ære at være medlem af det folketingensudvalg, som behandlede forslaget til vandløbsloven, og jeg mindes, at vi var mange, der regnede med, at de bestemmelser, vi var med til at gennemføre, var så gode, at vandløbsloven kunne bestå uændret i mange år. Imidlertid har det vist sig, at udviklingen på dette område skrider så hastigt frem, at ændring af visse lovbestemmelser allerede nu vil være ønskelig.

I 1957 har landbrugsministeriet anset det for nødvendigt at nedsætte en kommission vedrørende vandløbenes forurening med spildevand. Dette spørgsmål er imidlertid så kompliceret, og der knytter sig så omfattende økonomiske problemer til løsningen i almindelighed, at det må forudses, at der vil

hengå en rum tid, inden spildevandskommissionen af 1957 kan afslutte sit arbejde.

En enkelt del af spørgsmålet om vandløbenes forurening har dog kunnet udskilles til særskilt behandling, nemlig afledningen af ensilagesaft. Jeg er glad for, at landbrugets faglige organisationer er fuldstændig enige med mig i, at ensilagesaften kan forvolde så omfattende skader i vandløbene, at ingen ansvarlig landmand tør aflede saften direkte til vandløb. Jeg har derfor ment det rigtigt allerede nu at foreslå, at ensilagesaft indføjes i forbudsbestemmelsen i vandløbslovens § 5, stk. 1, i stedet for i § 5, stk. 2. Derved fås en klar afgørelse, medens man efter § 5, stk. 2, må lade afledningens lovlighed uden forud indhentet godkendelse af en vandløbsret bero på et skøn over, hvorvidt afledningen medfører en væsentlig forurening.

Samme synspunkter gør sig gældende med hensyn til afledning af ajle, der er opsamlet i ajlebeholdere, men derimod ikke det lejlighedsvis under regnskyl forekommende afløb fra møddinger, som det vil volde landbruget betydelige driftsmæssige vanskeligheder at hindre.

Endelig foreslås § 5, stk. 1, tydeliggjort med en udtrykkelig omtale af, at midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og skadedyr samt midler til regulering af plantevækst ikke må tilføres vandløbene. Disse stoffer antages omfattet af den nugældende bestemmelse.

Et andet forhold, som trænger sig på til snarlig løsning ved ændring af vandløbsloven, er spørgsmålet om vedligeholdelsen af de offentlige vandløb. Denne pligt betragtes i dag af landbrugere som en forældet naturalydelse, som bredejerne udfører i samfundets tjeneste. Og selv i de tilfælde, hvor kommunerne varetager selve oprensingsarbejdet, men kræver udgifterne dækket af de vedligeholdelsespligtige lodsejere, må ordningen betegnes som forældet, fordi vandløbene i de sidste årtier i vidt omfang har ændret karakter fra fortrinsvis at tjene landbrugets afvanding til at modtage og bortskaffe spildevand fra fabrikker og samlede bebyggelser. Man kan derfor sige, at lovforslagets hovedbestemmelser er indeholdt i forslag nr. 15 til § 36, hvori foreslås, at det offentlige i alle tilfælde skal overtage